

OSMANLI ARAŐTIRMALARI
XV

NeŐir Heyeti - Editorial Board
Halil İNALCIK - Nejat GÖYÜNÇ
Heath W. LOWRY - İsmail ERÜNSAL
Klaus KREISER - A. Atilla ŐENTÜRK

THE JOURNAL OF OTTOMAN STUDIES
XV

İstanbul - 1995

3 numaralı Mühimme Defteri (966-968/1558-1560), Önsöz: İsmet BİNARK, Ankara 1993, I (Özet ve Transkripsiyon), LIX+816 s. , II (Tıpkıbasım), 570 s. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı yayın no.12, Dîvân-ı Humâyûn Sicilleri Dizisi: I.

5 numaralı Mühimme Defteri (973/1565-1566), Önsöz: İsmet BİNARK, Ankara 1994, I (Özet ve İndeks), XLVII+447/s+1 Harita, II (Tıpkıbasım), 703 s. Dîvân-ı Hümâyûn Sicilleri Dizisi: II.

Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Dairesi 1992'den beri yayın faaliyetlerini hızlandırdı. *Osmanlı Fermanları/Ottoman fermanans* (1992), *Osmanlı Devleti ile Kafkasya, Türkistan ve Kırım Hanlıkları arasındaki münâsebetlere dâir arşiv belgeleri, 1687-1908* (1992), *Osmanlı Devleti ile Azerbaycan Türk Hanlıkları arasındaki münâsebetlere dâir arşiv belgeleri: Karabağ - Şuşa, Nahçıvan, Bakü, Gence, Şirvan, Şeki, Revan, Kuba, Hoy, 1575-1918*, I-II (1992-1993); *Musul-Kerkük ile ilgili arşiv belgeleri, 1525-1919* (1993); *Osmanlı belgelerinde Ermeniler, 1915-1920* (1994); *Hüseyin Nâzım Paşa, Ermeni olayları tarihi* (1994) belge derlemesi türünden geçen senelerde takdire şâyân yayınlardı. Hiç şüphesiz bu tür çalışmalar iki muhteşem yayınlara doruğuna ulaştı: *438 numaralı muhasebe-i vilâyet-i Anadolu defteri (937/1530)*, I-II (1993-1994), Halil İNALCIK'ın da bir "Giriş"i (I, 1-14) ile. 3 ve 5 numaralı Mühimme Defterleri.

Devlet Arşivlerinin, özellikle tarihî belgeleri bünyesinde bulunduran müesseselerin en önemli görevleri arasında malik oldukları zenginlikleri sınıflandırarak, okuyucuya temiz, sıhhatli bir halde sunmaya çalışmak, bu maksatla da onları iyi muhafaza etmek, katalogunu yapmak, diğer bir vazifesi de yayın yolu ile bunları okuyucunun ayağına ulaştırabilmektedir. Bu işlerin her ikisinin de ne derecede emek, bilgi iyi yetişmiş eleman ve paraya bağlı olduğu bilinmeyen bir gerçek değildir. Osmanlı Devleti gibi uzun ömürlü, çok engin bir sahada çeşitli ülke ve kavimleri idaresi altında birleştirmeye çalışan bir toplulukta belgelerin yayınında-tıpkı faydalanılmasında da olduğu gibi-büyük güçlükler vardır.

Mühimme Defterleri'nin yayınlanması fikri 1979'da Başbakanlık Arşivi'nde İstanbul'da bir kısım yerli ve yabancı bilim adamı ile görüşülmüştü. O toplantıda bulunan hâlen Münih Üniversitesi Yakın-Doğu Enstitüsü Müdürü Prof.Dr.Hans Georg MAJER, 1984'te Viyana'da Millî Kütüphâne'de bulunan bir Şikâyet Defteri'ni bir grup arkadaşının da işbirliği ile nefis bir Giriş, Dizinler ile tıpkıbasım şeklinde yayınladı: *Das osmanische Registerbuch der Beschwerden (Şikâyet Defteri) vom Jahre 1675*, Wien 1984. Bu defterdeki belgelerin Almanca çevirilerinin de yayınlanması düşünülmüş, hatta bir kısmı üzerinde de çalışılmıştı. Lâkin, gerek bütün belgelerin eksiksiz okunabilmesinde karşılaşılan güçlükler, gerekse tarihçinin elde orijinal metin varken, çeviriye itibar etmeyeceği, üstelik hemen her belgede diplomatik dil özelliğinden ötürü sık sık tekrarların bulunuşu, böyle bir çeviri metninin hacmi de gözönünde bulundurularak olsa gerek, ikinci cildin yayınından vazgeçildi.

Defter yayınlarında tıpkıbasıma ek olarak muntazam dizinlerin ve imkân nisbetinde belge özetlerinin yayınlanması ilgiliyi memnun eder. Bütün belgelerin Latin harfli Türk Alfabeti ile yayınına harcanacak emek, zaman ve para yerine, süratle daha fazla defterin tıpkıbasımının, gerekli dizinler ve özetlerle okuyucuya sunulması tarihçinin beklentisine yeterli cevap verir. Başbakanlık Osmanlı Arşivi Dairesi de yukarıda işaret olunan iki muhteşem yayını (Muhasebe Defteri ve Mühimme Defterleri) ile senelerdir ilim âleminin bir beklentisine mükemmel bir cevap vermiş olmaktadır. Bu defterlerin hazırlanmasında 3 numaralı defterde AYKUT, BOSTAN, EMECEN, İLGÜREL., İPŞİRLİ, KÜÇÜK, MERT, ÖZCAN, VARLIK gibi üniversite mensuplarının katkısı olmuş, 5 numaralı defterin üzerindeki çalışmalarda ise arşivin kendi elemanları görev almıştır. Bu durum dan geçen zaman içerisinde bir kısım elemanların yetişmiş olması gibi sevindirici bir sonuç çıkmaktadır, bu da Osmanlı Arşivi Dairesi'nin kendi bünyesi içinde bu tür çalışmaları daha rahatlıkla yürütebileceği müjdesini vermektedir.

Bu defterlerin basımı da çok mükemmeldir. Bu muhteşem yayınların gerçekleşmesine hız veren başta Genel Müdür İsmet BİNARİK olmak üzere, proje yürütücüleri Necati AKTAŞ ve Necati GÜLTEPE ile arkadaşları her türlü takdire lâyıktırlar, bunu hak etmişlerdir. Her iki serinin de devamı temenni edilir. Hiç şüphe yok, Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü ile ona bağlı Osmanlı Arşivi Dairesi mensupları bu tür yayınlarla sade Türk Tarihçiliği'ne değil, dünyanın her yanında faaliyet gösteren, sayıları da zamanla artan Yakın-Doğu Tarihi ile uğraşanlara emsalsiz hizmetlerde bulunmanın gurur ve sevincini paylaşacaklardır.

Nejat GÖYÜNÇ